

Voldoende Zoetwater

Plan van aanpak

CONCEPT

titel Voldoende Zoetwater
subtitel Plan van aanpak
datum 27-2-2023
versie 0.1
status Concept
zaaknr. 2022-Z826
documentnr. WLDOC-2066690340-14394

CONCEPT

vrijgave Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van / in samenwerking met:
naam functie rol

Dit document is vrijgegeven door

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Gewenst resultaat	6
2.1	Doelstelling	6
2.2	Randvoorwaarden	6
2.3	Afbakening	7
2.4	Resultaat	7
3	Aanpak	8
3.1	Procesmatige aanpak	8
3.2	Inhoudelijke aanpak	9
4	Relaties met andere projecten c.q. trajecten	11
5	Wijze van projectbeheersing	12
5.1	Projectorganisatie	12
5.2	Financiën en capaciteit	13
5.3	Planning PM	14
5.4	Communicatie	16
5.5	Risico's en beheersmaatregelen	16
6	Bijlagen	17
6.1	Intentieverklaring Voldoende Zoetwater	17

1 Inleiding

Het klimaat verandert, waardoor we vaker te maken krijgen met droogte en verdroging. Hierdoor kan schade ontstaan voor de waterafhankelijke functies, zoals drinkwatervoorziening, industrie, landbouw, natuur en ecologie, scheepvaart en recreatie. Een effectieve aanpak is nodig om de gevolgen van droogte zoveel mogelijk te beperken en de beschikbaarheid van voldoende schoon zoetwater zoveel mogelijk te borgen. Een aanpak waarvoor partijen zich gezamenlijk inzetten.

Tijdens de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel (BKaL) op 17 november 2022 hebben meer dan dertig Limburgse partijen de Intentieverklaring Voldoende Zoetwater ondertekend (Bijlage 6.1). Met het ondertekenen van deze intentieverklaring spreken de partijen de intentie uit om zich in te zetten voor een gezamenlijk aanpak van droogte en waterbeschikbaarheid. Ook is het de intentie van de partijen om de afspraken die zij samen maken en uitwerken vast te leggen in een waterconvenant voor zowel grond- als oppervlaktewater.

De partijen werken reeds samen in de aanpak van droogte en het borgen van de beschikbaarheid van voldoende zoetwater, zoals in de in uitvoering zijnde Bestuursovereenkomst 'Deltaplan Hoge Zandgronden fase 2' d.d. 16 december 2021 (onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater)¹.

Deltaplan Hoge Zandgronden

Sinds 2016 werken de regionale overheden, land- en tuinbouwsector, drinkwaterbedrijven, terreinbeheerders en natuurorganisaties in Noord-Brabant en Limburg al structureel samen aan de zoetwateropgave. Dit gebeurt onder de vlag van het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ). De ambitie voor de lange termijn is dat de hoge zandgronden in het zuiden van Nederland klimaatbestendig en waterrobuust worden, zodat de regio in 2050 goed kan omgaan met steeds vaker voorkomend extreem weer en weerbaar is tegen watertekort. De ambitie voor 2050 is vertaald in een tussendoel voor de waterbeschikbaarheid in 2027. In 2027 is het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van de regio verankerd in de manier van werken. Deze manier van werken in Zuid-Nederland draagt bij aan de ambitie om voor 2050 in de hele regio weerbaar te zijn tegen watertekorten.

In werkplannen voor de periode 2016-2021 (fase 1) en 2022-2027 (fase 2) zijn maatregelenprogramma's, beleidsacties en voorgenomen investeringen opgesteld voor een klimaatbestendige waterbeschikbaarheid. Het eerste werkprogramma voor de periode 2016-2021 is nagenoeg afgerond. In het werkplan voor de tweede periode 2022-2027 zetten we in op drie categorieën maatregelen: efficiënt gebruik, robuust watersysteem en ruimtelijke adaptatie. Het accent verschuift daarbij in de loop van de tijd van het aanpassen van het watersysteem en het watergebruik naar steeds meer ook het aanpassen van het landgebruik.

In het kader van de bestaande samenwerking zijn reeds een aantal onderzoeksrapporten opgeleverd, zoals het Rapport Waterstromen Limburg, de Analyse Waterbeschikbaarheid Provincie Limburg en de Limburgse Integrale Watersysteem Analyse (LIWA).

Noodzaak en urgentie

Het Rapport Waterstromen Limburg vindt zijn oorsprong in de BKaL van 10 december 2020. Toen is voorgesteld om samen met de watergebruikende en waterbeïnvloedende partijen kort en beeldend

¹ Met uitzondering van Rijkswaterstaat voor de Bestuursovereenkomst 'Deltaplan Hoge Zandgronden fase 2'
4/21

de situatie in Limburg ten tijde van droogte en waterschaarste te schetsen. Geen nieuw onderzoek maar een feitelijk weergave van de situatie om de waterschaarste en droogteproblematiek en -effecten goed te illustreren. Medio 2022 resulteerde dit in het Rapport Waterstromen Limburg, vastgesteld door de BKaL op 16 juni 2022. Dit rapport onderschrijft de problematiek, noodzaak en urgentie op het gebied van droogte en het belang om in gezamenlijkheid tot oplossingen te komen.

In de huidige zomers is al onvoldoende water in Limburg om aan alle vraag te voldoen. Zelfs al voeren de Limburgse waterpartners alle onderzochte en kosteneffectieve maatregelen uit, dan nog zal droogteschade blijven optreden. In de toekomst neemt de waterbeschikbaarheid alleen maar af en neemt de droogteschade flink toe. Meer en blijvende actie is noodzakelijk. Op allerlei (bestuurlijke) niveaus dienen de verschillende partijen in samenwerking de beste weg voorwaarts te bepalen. Hierbij is het van belang om continuïteit in het droogtebeleid te waarborgen.

Dezelfde urgentie komt terug in verschillende studies. In LIWA is onder meer de relatie tussen verdroging en grondwaterpeil onderzocht. Ook is in LIWA een maatregelenpakket voorgesteld dat meer water vasthoudt en zorgt voor stijgende grondwaterstanden. De Analyse Waterbeschikbaarheid, in 2020 uitgevoerd door de Provincie Limburg, toont echter aan dat een gebiedsdekkende implementatie van alle maatregelen benoemd in LIWA, niet genoeg is om droogte volledig te bestrijden:

- Voor een aanzienlijk deel van het areaal natte natuur zal de waterbeschikbaarheid ook na realisatie van de LIWA-maatregelen nog niet (volledig) op orde zijn.
- De LIWA-maatregelen hebben slechts een gering effect op het tegengaan van droogval van natuurbeken.
- Het overgrote deel van de nu optredende droogteschade op landbouwgronden in Limburg wordt niet opgelost door de LIWA-maatregelen.

De resultaten van LIWA en de Analyse Waterbeschikbaarheid zijn besproken met betrokken stakeholders. Vanuit het waterbeschikbaarheidsspoor vindt de komende tijd een verdere verkenning plaats om te komen tot aanvullende maatregelen. Alle stakeholders inclusief de grote onttrekkers (industrie, landbouw, drinkwaterbedrijf) zijn hierbij betrokken.

Vragen die naar boven komen zijn onder andere: Is er genoeg water (moment en plaats)? Wat zijn de keuzes die we moeten maken? Welke maatregelen moeten we nemen? Welk proces hoort daarbij? Wie doet wat?

Om hier antwoord op te geven moeten we samen optrekken als overheden, sectoren en belanghebbenden vanuit een gedeelde noodzaak en urgentie. Belangrijk daarbij is de discussie feitelijk te maken. We zijn allemaal probleemhouders en veroorzakers.

Onderzoek opgave waterbeschikbaarheid

De Provincie Limburg voert de regie op maatregelen om in samenspraak met betrokken stakeholders de (zoet)watervoorziening van Limburg te verbeteren. Om watertekorten te voorkomen wordt ingezet op het vergroten van het wateraanbod en het verkleinen van de watervraag.

De aanpak van het onderzoek gaat uit van de volgende pijlers:

1. Meer water uit de waterkringloop (neerslag, grond- en oppervlaktewater) lokaal langer vast te houden en de grondwateraanvulling vergroten. Hierna kortweg "**water lokaal vasthouden**" genoemd.

2. Niet lokaal water gebruiken of gebruiken voor een andere toepassing dan in de huidige situatie, zoals het anders gebruiken van afvalwater uit de waterketen of aanvoerwater. Hierna kortweg “**water aanvoeren van elders**” genoemd.
3. Verkennen effecten van verandering van functies, hierna kortweg “**functieverandering**” genoemd.
4. Met alle maatschappelijke partijen verkennen hoe de watervraag te verkleinen, hierna kortweg “**waterbesparing**”.

Strategie Voldoende Zoetwater

De gezamenlijke ambitie van de Strategie Voldoende Zoetwater is om met alle partijen die de Intentieverklaring Voldoende Zoetwater hebben ondertekend afspraken te maken over het nemen van maatregelen om de beschikbaarheid van voldoende schoon zoetwater zoveel mogelijk te borgen en de schade als gevolg van droogte en verdroging zoveel mogelijk te voorkomen. Deze afspraken leggen de partijen vast in één Waterconvenant Voldoende Zoetwater.

De Intentieverklaring Voldoende Zoetwater is op 17 november 2022 ondertekend in de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel (BKaL). Dit ter voorbereiding op het convenant. In de intentieverklaring spreken de partijen (o.a. provincie, waterschap, gemeenten, Rijkswaterstaat, LLTB, terreinbeheerders, WML, WBL, LPG en LWV) de bereidheid uit om samen oplossingen te zoeken voor de droogteproblematiek. Ook scheidt dit voor de verschillende betrokken partijen helderheid over de samenhang van de genoemde processen en wordt afstemming daartussen geborgd.

De Strategie Voldoende Zoetwater en de weg er naar toe dient als bindmiddel in de samenwerking tussen partijen aan de droogteproblematiek. Een effectieve aanpak van droogte en waterbeschikbaarheid vraagt om commitment en inzet van alle betrokken partijen. Belangrijk hierbij is te blijven denken vanuit de systeemwerking, want droogte kun je niet sectoraal aanpakken. Er is altijd een samenhang met wateroverlast en –kwaliteit en er zijn combinaties met andere beleidssporen te leggen met bv. de stikstofaanpak en de gezamenlijke uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

Het voorliggende plan van aanpak beschrijft een benadering vanuit het gezamenlijk belang en de gezamenlijke verantwoordelijkheid, niet enkel gericht op maatregelen die op de korte termijn als haalbaar en betaalbaar worden gezien maar ook op de ontwikkeling en borging van maatregelen voor de langere termijn, inclusief het formuleren van tussendoelen en het bepalen van de wijze van monitoring.

2 Gewenst resultaat

2.1 Doelstelling

Partijen beogen de samenwerking te intensiveren om schade als gevolg van droogte en verdroging zoveel mogelijk te voorkomen en de beschikbaarheid van voldoende schoon zoetwater zoveel mogelijk te borgen. Intentie van partijen is om afspraken hierover in gezamenlijk overleg uit te werken en vast te leggen in een te sluiten waterconvenant voor zowel grond- als oppervlaktewater.

2.2 Randvoorwaarden

Op basis van de de Intentieverklaring Voldoende Zoetwater worden de volgende inhoudelijke randvoorwaarden geformuleerd:

- Partijen intensiveren de reeds bestaande aanpak en maatregelen.

- Partijen bouwen voort op reeds lopende processen betreffende de beschikbaarheid van water en stemmen deze processen onderling af als beschreven in artikel 4 van de Intentieverklaring Voldoende Zoetwater.
- Partijen onderzoeken gezamenlijk de mogelijkheden om het aanbod van water in droge periodes te vergroten en de mogelijkheden om te besparen op het waterverbruik, daarbij rekening houdend met innovatieve maatregelen.
- Partijen werken nadrukkelijk samen, zodat opgaven vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid en integraal worden opgepakt.
- Partijen werken vanuit structurele en gebiedsgerichte oplossingen.
- Partijen houden bij de ontwikkeling van een aanpak van en maatregelen voor droogte rekening met de mogelijke effecten daarvan op wateroverlastwaterkwaliteit, riolering en afvalwaterzuivering.
- Waar mogelijk wordt synergie gezocht met lopende programma's of projecten betreffende de wateropgaven, zoals Water en Ruimte Limburg (WRL) en het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).
- Partijen pakken liever de oorzaak van problemen aan dan de gevolgen, want dat leidt tot duurzamere oplossingen.
- Klimaatverandering gaat geleidelijk. Pas gaandeweg krijgen we meer zicht op het tempo en de ernst. Dat betekent dat de klimaatadaptatie zich ook gaandeweg ontwikkelt. Daarom werken we met een cyclisch en adaptief proces van plannen, uitvoeren, evalueren en aanpassen, ook wel plan-do-check-act genoemd. Dit betekent ook eerst uitvoeren van 'no-regret'-maatregelen, die altijd positief zijn, en pas later de maatregelen waarvan de noodzaak minder urgent is of die nog in onderzoek zijn.

2.3 Afbakening

Dit plan van aanpak ziet toe op de totstandkoming van een convenant, waarin partijen afspraken maken over de aanpak van de droogteproblematiek, de daarvoor te treffen maatregelen, en het schaalniveau van de maatregelen. De daadwerkelijke uitvoering van deze maatregelen en eventueel wenselijke aanpassingen van beleidsplannen zijn daarop volgende en behoren primair tot de verantwoordelijkheid van afzonderlijke partijen.

Geen onderdeel van de scope van dit plan van aanpak zijn derhalve:

- Het ontwikkelen van een uitvoeringsprogramma en het uitvoeren van maatregelen.
- Het inhoudelijke verder brengen van lopende en nieuwe projecten .
- De vertaling van aanpak en maatregelen naar nieuw beleid en beleidskaders.
- Het realiseren van een nieuw monitorings- en evaluatienetwerk of het uitbreiden van een bestaand monitorings- en evaluatienetwerk.
- Het uitvoeren van een integrale watersysteemanalyse, zoals LIWA.

2.4 Resultaat

De Strategie Voldoende Zoetwater levert de volgende resultaten op, inclusief een voorstel voor bestuurlijke besluitvorming:

- Intentieverklaring: het commitment van de waterpartners om gezamenlijk Limburg weerbaar te maken tegen droogte wordt vastgelegd in een intentieverklaring. De Intentieverklaring Voldoende Zoetwater is ondertekend op 17 november 2022 in de BKaL.
- Maatregelpakketten: de bouwstenen en principes om Limburg weerbaar te maken tegen droogte.
- Gezamenlijke strategie: een rapport waarin de gezamenlijke Strategie Voldoende Zoetwater wordt beschreven (incl. tijdlijn, governance, samenhang andere thema's, hoofdlijn)

systematiek van de monitoring op doelen en afspraken). Een cyclische aanpak die veranderende inzichten omarmd.

- Waterconvenant: overeenkomst om uitvoering te geven aan de gezamenlijke strategie. Partijen maken hierin afspraken over grond- en oppervlaktewater binnen het kader droogte. Deze zijn gericht op zowel het vergroten van het wateraanbod als het verkleinen van de watervraag met aandacht de samenhang met andere wateropgaven. Ook is er aandacht voor verdeling van verantwoordelijkheden, risico's en onzekerheden, afspraken over investeringsvolumes, en wijze van meten van input en resultaat.

3 Aanpak

3.1 Proces

Betrokken partijen

Een robuust zoetwatersysteem vraagt om samenwerking met alle Limburgse waterpartners vertegenwoordigd in de BKaL:

- Waterschap Limburg
- Provincie Limburg
- Limburgse Land- en Tuinbouworganisatie (LLTB)
- Staatsbosbeheer
- Stichting Limburgs Landschap
- Waterleiding Maatschappij Limburg (WML)
- Limburgs Particulier Grondbezit
- Natuurmonumenten
- Natuur- en Milieufederatie Limburg
- Limburgse Werkgevers Vereniging (LWV)
- Rijkswaterstaat (RWS)
- Gemeenten in Limburg
- Veiligheidsregio's Zuid- en Noord-Limburg
- Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg B.V.
- HISWA-RECRON
- Wonen Limburg

PM De belangen, posities en invloed van de partijen worden nog nader in beeld gebracht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een stakeholdersanalyse. Op basis hiervan wordt ook verder invulling gegeven aan de participatie.

Gebiedsgerichte uitwerking

De partijen werken de Strategie Voldoende Zoetwater gebiedsgericht uit. Het gewenste schaalniveau van de te treffen maatregelen wordt daarbij nog bepaald. Voorsnog wordt de bestaande structuur en organisatie van het waterbeschikbaarheids traject voortgezet. In dit traject worden maatregelen geïnventariseerd voor drie typen gebieden: het beekdallandschap, het peelgebied, en het heuvelland. Hierbij is een evenwichte afvaardiging van partijen betrokken.

Daarnaast wordt het proces van het NPLG nauwgezet gevolgd om te voorkomen dat trajecten dubbel verlopen. Eventueel kan bijvoorbeeld ook de gebiedsindeling van NPLG of het document waterstromen worden gehanteerd.

Indien wenselijk is een meer gedetailleerde gebiedsgerichte uitwerking mogelijk. Afspraken verlopen via de BKaL en worden voorbesproken in de AKaL.

3.2 Inhoudelijke aanpak

Een eerste aanzet voor de inhoudelijke aanpak is weergegeven in Figuur 1 en een eerste aanzet voor spelregels/maatregelpakketten is weergegeven in Figuur 2.

De kern van de aanpak is:

- Cyclisch volgen en sturen (aanpak Deltaprogramma).
- Adaptieve aanpak: stel tussendoelen en formuleer indicatoren om te bepalen of we op koers zijn/blijven. Het uitgewerkte monitoringsbeleidsplan dient hierin te ondersteunen.
- Formuleer samen maatregelen.
- Bundel maatregelen tot stapelbare maatregelpakketten waarin alle partijen bijdragen.
- Werk in scenario's, maak ook scenario's voor situatie dat we zwaardere middelen, zoals verboden en geboden moeten inzetten.
- Werk de besluitvormingslijn uit voor schakelmomenten (i.e. momenten waarop partijen bepalen of we op koers zijn/blijven en besluiten over de inzet van een maatregelpakket) en de eventuele inzet van zwaardere pakketten.

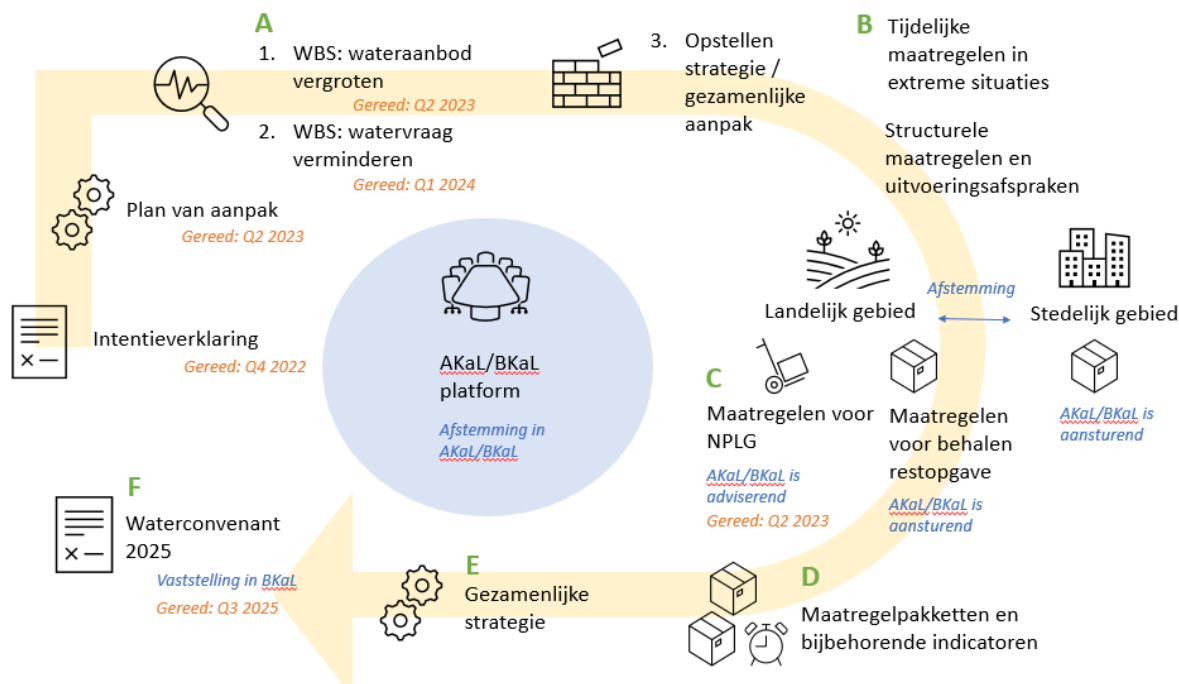
Partijen voorzien de volgende stappen in de totstandkoming van een convenant Voldoende Zoetwater (Figuur 1):

- Het samen formuleren van een groslijst met **maatregelen**. Deze maatregelenlijst bestaat uit een breed scala aan bestaande en innovatieve maatregelen die bijdragen aan het beperken van droogte. Nog niet gehinderd door kosten of andere beperkingen. Ook heilige huisjes als onteigening en afwaarderen natuurdoeltype worden meegenomen. De uitkomsten van de "Verkenning mogelijkheden vergroten wateraanbod in Limburg", waarvoor de Provincie Limburg in 2022 opdracht heeft verleend, dienen als basis (Figuur 1, A):
 - Onderzoek naar de mogelijkheden om het wateraanbod te vergroten, af te ronden in de zomer 2023 door vaststelling van de onderzoeksresultaten in de BKaL;
 - Onderzoek naar mogelijkheden om te besparen op het waterverbruik, af te ronden **begin 2024** door vaststelling van de onderzoeksresultaten in de BKaL.
- Het bundelen van maatregelen tot stapelbare **maatregelpakketten** (Figuur 1, D en Figuur 2). Dit gebeurt aan de hand van scenario's. Het eerste of basismaatregelpakket kan bijvoorbeeld bestaan uit maatregelen die al zijn opgenomen in het huidige beleid. Daarbovenop komen maatregelpakketten met zwaardere middelen. Denk aan een strikter onttrekkingenbeleid en (nog) meer ruimtelijke ingrepen. Tot een pakket met volledig doelbereik. De daadwerkelijke invulling van de maatregelpakketten baseren de partijen o.a. op de uitkomsten van het waterbeschikbaarheidsonderzoek. Afhankelijk van de droogteontwikkeling is het mogelijk om op of af te schakelen in maatregelpakket.
- Partijen stellen samen tussendoelen en **indicatoren** (Figuur 1, D) voor de maatregelpakketten op. Met behulp van deze indicatoren bepalen partijen om de zoveel jaar (bv. 6 jaarlijkse cyclus) of ze nog op koers zijn/blijven. Dit zijn ook de momenten om op- of af te schakelen in maatregelpakket.
- Uiteindelijk stellen de partijen een **gezamenlijke strategie** (Figuur 1, E) op voor het bereiken van de doelstelling inclusief de daartoe in te zetten maatregelen; en uitvoeringsafspraken voor deze maatregelen, af te ronden in een medio 2025 in de BKaL te ondertekenen **convenant** (Figuur 1, F).
- Partijen hebben de ambitie om vooruitlopend op het convenant afspraken te maken over de inzet van tijdelijke maatregelen, die ingezet kunnen worden om in extreem droge situaties de schade van de droogte zoveel mogelijk te beperken (Figuur 1, B).

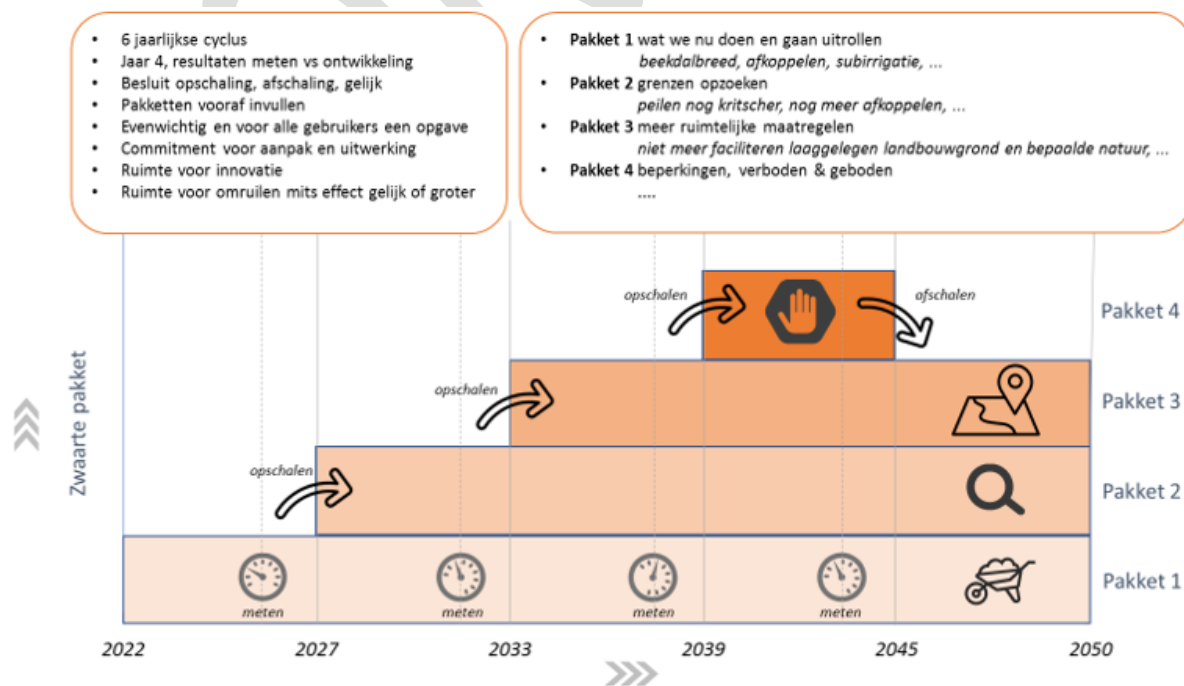
Voldoende Zoetwater

Plan van aanpak

- Eveneens kunnen partijen vooruitlopend op het convenant afspraken maken over welke maatregelen in het landelijk gebied een plek krijgen in NPLG (Figuur 1, C). Voor NPLG moet uiterlijk 1 juli 2023 een eerste versie van de plannen per gebied klaar zijn. Indien daarbovenop nog extra maatregelen in het landelijk gebied noodzakelijk zijn voor het behalen van de doelstelling voldoende zoetwater (i.e. restopgave) worden hierover afspraken vastgelegd in het convenant.

Figuur 1: Eerste aanzet voor de procesaanpak Voldoende Zoetwater

Figuur 2: Eerste aanzet voor maatregelpakketten

4 Relaties met andere projecten c.q. trajecten

De Strategie Voldoende Zoetwater hangt samen met andere projecten c.q. trajecten en dient een duidelijke verbinding te vormen.

	Projecten c.q. trajecten
Bouwstenen	Wateraanvoerstudie Nota peilbeheer Waterretentie Maas (RWS) Pilot subirrigatie Stresstesten Modellering Analyse Waterbeschikbaarheid Waterstromen Limburg LIWA DHZ fase 2 Water en bodem sturend Eindrapport adviescommissie Droogte Slim Watermanagement Monitoring
Raakvlakken	Grondwaterdossier Programma Natuur DPRA NPLG Waterveiligheid en Ruimte Limburg
Aanpak	Visie beekdalbrede aanpak Gebiedsgerichte Aanpak (bv GGA Vitale Peel, GGA Gedeelde Peel) Slim Watermanagement

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is een gezamenlijk plan van alle Nederlandse gemeenten, waterschappen, provincie en het Rijk om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten.

Vanaf 1 januari 2021 kunnen gemeenten, provincies en waterschappen gebruik maken van de Impulsregeling klimaatadaptatie. Via die regeling kunnen ze een bijdrage van het Rijk krijgen voor adaptatiemaatregelen. Het bedrag kan gebruikt worden om adaptatiemaatregelen versneld uit te voeren, om al geplande ruimtelijke maatregelen uit te breiden met adaptatiemaatregelen, of om nieuwe adaptatiemaatregelen op te pakken.

Droogtmaatregelen periode 2022-2027 (o.a. DHZ fase 2)

In het werkplan voor de tweede periode 2022-2027 zetten partijen in op drie categorieën maatregelen: efficiënt gebruik, robuust watersysteem en ruimtelijke adaptatie (tabel 1). Het accent verschuift daarbij in de loop van de tijd van het aanpassen van het watersysteem en het watergebruik naar steeds meer ook het aanpassen van het landgebruik.

Eindrapport adviescommissie Droogte: Zonder water, geen later

Op 15 september 2022 werd het eindrapport 'Zonder water, geen later' gepresenteerd. Dit rapport bevat aanbevelingen voor de aanpak van droogte in Noord-Brabant. Het rapport is geschreven door een onafhankelijke adviescommissie. Hiervoor kregen zij opdracht van de partners van het Breed

Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG). De opdracht was om te adviseren over “de structurele aanpassingen die vanuit een integraal en langetermijnperspectief op droogte nodig zijn in het (grond)watersysteem, (grond)waterbeheer en het (grond)watergebruik, en wat dat vraagt van alle partijen die hierop (directe) invloed hebben”. Dit resulteerde in een aantal voorstellen om in 2040 een (grond)waterrijk Noord-Brabant te realiseren.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

Het doel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied zijn blijvende oplossingen voor opgaves als natuur (waaronder stikstof), waterkwaliteit en klimaat. In een gebiedsgerichte aanpak worden maatregelen voor het verbeteren van natuur, bodem en water en het behalen van de klimaatopgave slim gecombineerd.

Water en bodem sturend

Op 25 november 2022 informeerden Minister Harbers (IenW) en staatssecretaris Heijnen (IenW) de Tweede Kamer over de rol van water en bodem bij toekomstige besluitvorming over ruimtelijke ordening. In de kamerbrief geven ze aan meer rekening te willen houden met water en bodem, bij besluiten die het kabinet neemt over de indeling van Nederland. De brief beschrijft (ruimtelijk) structurende keuzes, welke nadere uitwerking in de regio behoeven.

Structurende keuzes

Voldoende water

1. Op basis van het huidige klimaatscenario, hanteren we voor het hoofdwatersysteem de ambitie om weerbaar te zijn tegen een droogte, die bij een scenario van grote klimaatverandering en sterke groei van economie en bevolking gemiddeld eens in de 20 jaar voorkomt.
2. De omvang van alle grondwateronttrekkingen wordt in beeld gebracht. Hiermee werken we toe naar een robuust grondwatersysteem en beperken we de nadelige effecten van grondwateronttrekking om ook in de toekomst zoveel mogelijk functies te faciliteren. We werken dit gezamenlijk met alle betrokkenen uit in het kader van NPLG.
3. We werken toe naar nieuwe en diverse drinkwaterbronnen. Hiermee zorgen we voor voldoende drinkwaterbronnen van voldoende kwaliteit. Provincies en drinkwaterbedrijven schalen daarbij op via regionale systemen naar een verbonden landelijk drinkwaternet.
4. We werken toe naar een drinkwatergebruik per hoofd van de bevolking van 100 liter in 2035 (thans 125 liter) en beperken laagwaardig gebruik van drinkwater. Grootverbruikers vragen we het drinkwatergebruik ook met 20% te reduceren. Zo beperken we het effect van toename van de watervraag in relatie tot de schaarsere beschikbaarheid van water.

Bron: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (2022) Water en Bodem sturend.

N.B. hier zijn alleen de structurende keuzes voor het onderdeel Voldoende water weergegeven. Echter zijn er ook raakvlakken met de structurende keuzes op andere thema's.

5 Wijze van projectbeheersing

5.1 Projectorganisatie

Bestuurlijke lijn

- De BKaL is opdrachtgever voor het waterconvenant. Het BKaL is het platform voor bestuurlijke afstemming over en vaststelling van het convenant, het laatste onder

Voldoende Zoetwater

Plan van aanpak

voorbehoud van besluitvorming door de daartoe bevoegde organen binnen elk van de partijen.

- De BKaL wijst 1 à 2 bestuurders aan die optreden als vaandeldrager/ambassadeur. De vaandeldrager draagt actief het gedachtegoed van de Strategie Voldoende Zoetwater uit en zorgt voor een goede verstandhouding tussen partijen.

Ambtelijke lijn

- De AKaL is het platform voor het opstellen van het convenant en de daarvoor benodigde ambtelijke afstemming tussen partijen.
- Projectgroep: een evenwichtige vertegenwoordiging van de betrokken partijen die stuurt op het proces (kernteam) en inhoudelijk meedenkt over maatregelen en het uitwerken van de strategie (werkgroep).
- **PM** Adviesbureau: ondersteuning van kernteam en werkgroep.
- **PM** Klankbordgroep: afstemming met thema's als wateroverlast, waterkwaliteit en ecologie.

5.2 Financiën en capaciteit

Capaciteit: elke organisatie levert op eigen kosten de benodigde capaciteit voor de uitvoer van het plan van aanpak.

Financiën: **PM**

5.3 Planning **PM**

Activiteiten	2022	2023				2024				2025			
	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Intentieverklaring Voldoende Zoetwater - Vaststelling in BKaL	17-11												
Plan van aanpak Voldoende Zoetwater - Concept in AKaL - Concept in BKaL - Definitief in AKaL - Vaststelling in BKaL		02-03 23-03 ²	25-05 15-06										
PM Procesbegeleiding - Opdrachtbeschrijving - Offerteaanvraag - Aanbesteding													
PM Stakeholderanalyse - Opdrachtbeschrijving - Offerteaanvraag - Aanbesteding													
Maatregelen ³ - Delen en bespreken resultaten onderzoek wateraanbod vergroten in AKaL - Presentatie resultaten onderzoek wateraanbod vergroten in BKaL - Verhouding NPLG (maak concreet welke maatregelen een plekje hebben gevonden in NPLG) in BKaL - Delen en bespreken resultaten onderzoek watervraag verkleinen in AKaL - Presentatie resultaten onderzoek watervraag verkleinen in BKaL			25-05 15-06	21-09									
Maatregelpakketten - Opstellen pakketten - Bepalen indicatoren													

² Afhankelijk van bespreking in AKaL op 2 maart 2023

³ Via Verkenning Waterbeschikbaarheid PL 2023-medio 2025

Voldoende Zoetwater

Plan van aanpak

- Delen toepasbare maatregelen onderverdeeld per gebied en niveau van opschaling in AKaL (1 ^e concept)													
- Delen toepasbare maatregelen onderverdeeld per gebied en niveau van opschaling in BKaL (1 ^e concept)													
- Maatregelpakketten per gebied doornemen en aanscherpen in AKaL (2 ^e concept)													
Gezamenlijke Strategie Voldoende Zoetwater													
- Schrijven rapport													
Waterconvenant Voldoende Zoetwater													
- Schrijven convenant													
- Vaststellen convenant in BKaL													

CONCEPT

5.4 Communicatie

Partijen communiceren extern over het doel en de uitvoering van de Strategie Voldoende Zoetwater in gezamenlijkheid, met één boodschap. Partijen stemmen communicatiemomenten en informatievoorziening onderling af.

De communicatieadviseurs van provincie en waterschap wordt gevraagd om te komen met één communicatieboodschap. Deze communicatieboodschap wordt in de AKaL en BKaL besproken en in de BKaL vastgesteld.

5.5 Risico's en beheersmaatregelen

Op dit moment worden de volgende risico's voorzien:

- Partijen nemen niet deel aan de Strategie Voldoende Zoetwater of haken tussentijds af
- Partijen komen gezamenlijk slechts tot een te vrijblijvend waterconvenant
- Partijen blijven vastzitten in de fase van onderzoek en afstemming
- Partijen committeren zich niet aan gemaakte afspraken en uit te voeren maatregelen
- Partijen komen niet tot overeenstemming over de maatregelpakketten en/of indicatoren

De risico's worden beheerst door:

- Partijen hebben met het ondertekenen van de Intentieverklaring Voldoende Zoetwater de intentie uitgesproken om zich in te spannen om een gezamenlijk convenant af te sluiten.
- Partijen worden gedurende het proces proactief betrokken via de AKaL en BKaL. Ook wordt een evenwichte projectgroep samengesteld.
- Partijen hebben een actieve rol in het opstellen, uitwerken en vaststellen van afspraken.

6 Bijlagen

6.1 Intentieverklaring Voldoende Zoetwater

CONCEPT

Intentieverklaring Voldoende Zoetwater

Partijen,

1. De publiekrechtelijke rechtspersoon Waterschap Limburg, zetelende te Roermond aan de Maria Theresialaan 99, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door het dagelijks bestuurslid mevrouw J.S.E. Van Wersch;
2. De publiekrechtelijke rechtspersoon Provincie Limburg, zetelende te Maastricht aan de Limburglaan 10, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde mevrouw C.J.W.M. Roefs;
3. Waterleidingmaatschappij Limburg NV, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevr. J. Nelissen;
4. Limburgse Land- en Tuinbouwbond, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. P. van Dijk;
5. Natuurmonumenten, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. L. Koreman;
6. Stichting het Limburgs Landschap, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. W. Alblas;
7. Staatsbosbeheer, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. P. van de Rijdt;
8. Limburgs Particulier Grondbezit, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. J. de Boer;
9. Limburgse Werkgeversvereniging, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. H. Narinx;
10. Natuur en Milieufederatie Limburg, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. T. Hermanussen;
11. Rijkswaterstaat, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevr. K. Weustink
12. Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg B.V., in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. H. Coppus;
13. Veiligheidsregio Limburg-Noord, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. J. Rooijmans;
14. VVV RECRON, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. A. van Disseldorp;
15. Wonen Limburg, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. G. Peeters;
16. De gemeente Beek, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. R. Schwillens;
17. De gemeente Beekdaelen, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. M. Roelofs;
18. De gemeente Beesel, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. W. Schleijpen;
19. De gemeente Bergen, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. A. Splinter;
20. De gemeente Brunssum, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevr. M. van Leusden;
21. De gemeente Echt-Susteren, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door P. Pustjens;
22. De gemeente Eijsden-Margraten, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. M. Gerritsen;
23. De gemeente Gennep, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. P. Stevens;
24. De gemeente Gulpen-Wittem, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. P. Franssen;
25. De gemeente Heerlen, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. C. Gelderblom;
26. De gemeente Horst aan de Maas, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. E. Beurskens;
27. De gemeente Kerkrade, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. R. van Drunen;
28. De gemeente Landgraaf, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. B. Smeets;
29. De gemeente Leudal, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevr. H. Wijers;
30. De gemeente Maasgouw, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. S. Blomen;
31. De gemeente Maastricht, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. H. Mackus;
32. De gemeente Meerssen, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevr. V. de Rond;
33. De gemeente Mook en Middelaar, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. T. Herings;
34. De gemeente Nederweert, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. J. Franssen;
35. De gemeente Peel en Maas, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. E. Nijssen;
36. De gemeente Roerdalen, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevr. J. Aelen;
37. De gemeente Roermond, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. F. van Ballegooij;
38. De gemeente Simpelveld, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. W. Schleijpen;
39. De gemeente Sittard-Geleen, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. L. Geilen;
40. De gemeente Stein, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. D. Hendrix;

41. De gemeente Vaals, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevr. J. Verbeek;
42. De gemeente Valkenburg aan de Geul, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. N. Dauven;
43. De gemeente Venlo, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevr. M. Pollux;
44. De gemeente Venray, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. D. Janssen;
45. De gemeente Voerendaal, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. P. Verbraak;
46. De gemeente Weert, in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevr. S. Winters;

hierna gezamenlijk te noemen “partijen”,

Overwegende dat

- het klimaat verandert, waardoor we vaker te maken krijgen met droogte en verdroging waardoor schade kan ontstaan voor de waterafhankelijke functies zoals drinkwatervoorziening, industrie, landbouw, natuur en ecologie, scheepvaart en recreatie;
- partijen de noodzaak en urgentie zien om nu actie te ondernemen;
- elk van de partijen hierin een rol voor zichzelf ziet en wil bijdragen aan een aanpak waarmee de gevolgen van droogte zoveel mogelijk opgelost worden en de beschikbaarheid van voldoende schoon zoetwater zoveel mogelijk geborgd wordt;
- een effectieve aanpak van droogte vraagt om samenwerking tussen en gezamenlijke inzet van partijen;
- partijen⁴ reeds samenwerken in de aanpak van droogte en het borgen van de beschikbaarheid van voldoende schoon zoetwater, zoals in de in uitvoering zijnde Bestuursovereenkomst ‘Deltaplan Hoge Zandgronden fase 2’ d.d. 16 december 2021 (onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater) en in de ontwikkeling van een droogtestrategie;
- in het kader van de bestaande samenwerking reeds een aantal onderzoeksrapporten zijn opgeleverd zoals het Rapport Waterstromen Limburg, de Analyse waterbeschikbaarheid Provincie Limburg en de Limburgse Integrale Watersysteem Analyse;
- een effectieve aanpak van droogte en waterbeschikbaarheid noodzaakt tot afstemming tussen en zoveel mogelijk integratie van reeds lopende processen, voortbouwend op bestaande onderzoeksrapporten;
- een brede samenwerking leidt tot wederzijdse inspiratie en motivatie en een duidelijke en eensgezinde communicatie tussen partijen en naar derden.

Spreken de volgende intenties uit

Artikel 1 Doelstelling

Partijen beogen de samenwerking te intensiveren om schade als gevolg van droogte en verdroging zoveel mogelijk te voorkomen en de beschikbaarheid van voldoende schoon zoetwater zoveel mogelijk te borgen. Intentie van partijen is om afspraken hierover in gezamenlijk overleg uit te werken en vast te leggen in een te sluiten waterconvenant voor zowel grond- als oppervlaktewater.

Artikel 2 Proces totstandkoming convenant

1. Partijen spannen zich in om een gezamenlijk convenant af te sluiten.
2. Partijen wijzen de Ambtelijke Klimaatadaptatietafel Limburg aan als platform voor het opstellen van het convenant en de daarvoor benodigde ambtelijke afstemming tussen partijen.
3. Partijen wijzen de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg aan als platform voor bestuurlijke afstemming over en vaststelling van het convenant, het laatste onder voorbehoud van besluitvorming door de daartoe bevoegde organen binnen elk van de partijen.

⁴ Met uitzondering van Rijkswaterstaat voor de Bestuursovereenkomst ‘Deltaplan Hoge Zandgronden fase 2’
19/21

Artikel 3 Uitgangspunten

1. Partijen bouwen voort op reeds lopende processen betreffende de beschikbaarheid van water, zijnde de uitvoering van Bestuursovereenkomst 'Deltaplan Hoge Zandgronden fase 2' d.d. 16 december 2021 (onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater) en de ontwikkeling van een droogtestrategie en stemmen deze processen onderling af als beschreven in artikel 4.
2. Partijen onderzoeken gezamenlijk de mogelijkheden om het aanbod van water in droge periodes te vergroten en de mogelijkheden om te besparen op het waterverbruik, daarbij rekening houdend met innovatieve maatregelen.

Artikel 4 Planning

1. Partijen voorzien de volgende stappen in de totstandkoming van het convenant, bedoeld in artikel 1:
 - a. onderzoek naar mogelijkheden om het wateraanbod te vergroten, af te ronden zomer 2023 door vaststelling van de onderzoeksresultaten in de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg;
 - b. onderzoek naar mogelijkheden om te besparen op het waterverbruik, af te ronden medio 2024 door vaststelling van de onderzoeksresultaten in de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg;
 - c. opstellen van een strategie voor het bereiken van de doelstelling als verwoord in artikel 1, inclusief de daartoe in te zetten maatregelen; en uitvoeringsafspraken voor deze maatregelen, af te ronden in een medio 2025 in de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg te ondertekenen convenant.
2. Partijen hebben de ambitie om vooruitlopend op de vaststelling van de onderzoeksresultaten als bedoeld in het eerste lid, onder a en b, en vooruitlopend op het convenant, bedoeld in het eerste lid, onder c, afspraken te maken over de inzet van tijdelijke maatregelen, die ingezet kunnen worden om in extreem droge situaties de schade van de droogte zoveel mogelijk te beperken.
3. Bij het zetten van de in het eerste lid genoemde stappen houden partijen rekening met ontwikkelingen die daarop invloed kunnen hebben zoals het Deltaprogramma, het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het programma NOVEX.
4. De in het eerste lid vermelde stappen zijn in de bijlage bij deze intentieverklaring nader uitgewerkt.
5. Eventuele aanpassingen van de het eerste lid vermelde stappen en de uitwerking daarvan in de bijlage worden vastgesteld in de bestuurlijke klimaatadaptatietafel Limburg.

Artikel 5 Communicatie

Partijen communiceren extern over het doel en de uitvoering van deze intentieverklaring in gezamenlijkheid, met één boodschap. Partijen stemmen communicatiemomenten en informatievoorziening onderling af.

Artikel 6 Duur intentieverklaring

Deze intentieverklaring eindigt van rechtswege op het moment waarop het convenant, als bedoeld in artikel 1, eerste lid wordt ondertekend. Daarnaast eindigt deze intentieverklaring op het moment waarop de bestuurlijke klimaatadaptatietafel Limburg het besluit neemt om bedoeld convenant niet tot stand te brengen.

Artikel 7 Wijziging

Indien zich onvoorziene omstandigheden voordoen met betrekking tot de uitvoering van deze intentieverklaring treden partijen met elkaar in overleg om te bezien in hoeverre de inhoud van deze intentieverklaring aanpassing behoeft.

Artikel 8 Beëindiging

Een partij heeft de mogelijkheid en het recht om voor hem moverende redenen deze intentieverklaring (tussentijds) te beëindigen of te stoppen met de uitvoering van deze intentieverklaring, bijvoorbeeld indien hem is gebleken dat de doelstelling als bedoeld in artikel 1 niet (binnen de looptijd van deze intentieverklaring) haalbaar is of de resultaten voor hem niet aanvaardbaar zijn. Deze partij dient zijn wederpartijen daarvan door tussenkomst van de Ambtelijke en Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte te brengen. Deze partij wordt als gevolg van deze beslissing niet schadeplichtig jegens de andere partijen.

Artikel 9 Publiekrechtelijke bevoegdheden van partijen

Deze intentieverklaring laat de publiekrechtelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden van partijen, zoals ten aanzien van de inzet van instrumenten om de gevolgen van droogte tegen te gaan, te allen tijde onverlet.

Artikel 10 Toepasselijk recht en geschillen

- a) Op deze intentieverklaring is Nederlands recht van toepassing.
- b) Deze intentieverklaring is gelet op de aard van de daarin opgenomen afspraken niet in rechte afdwingbaar. Eventuele geschillen in verband met deze verklaring worden in de Ambtelijke en Bestuurlijke klimaatadaptatietafel Limburg tot een oplossing gebracht, waarbij partijen niet tussentijds over het geschil met derden zullen communiceren. Een geschil is aanwezig indien één der Partijen dat stelt en dit schriftelijk aan de andere partijen heeft medegedeeld.

Ondertekening

Aldus ondertekend door onderstaande partijen, gezamenlijk te noemen Partijen,